

DIGITÁLNÍ UČEBNÍ MATERIÁL

Číslo projektu	CZ.1.07/1.5.00/34.0969
Název školy	Gymnázium Česká a Olympijských nadějí, České Budějovice, Česká 64
Název materiálu	VY_32_INOVACE_ZV_1_5E_SEK_11_PREDSKOLNI_OBDOBI
Autor	Mgr. Vlastimil Sekyrka
Tematický okruh	Základy společenských věd – Vývojová psychologie
Ročník	1. a KVINTA
Datum tvorby	20. 4. 2013
Anotace	Prezentace přináší další vývojové změny jedince. Zohledněny jsou především zajímavosti v procesu myšlení. Důležité poznatky jsou prověřeny v testu.
Metodický pokyn	Např.: prezentace je určena jako výklad do hodiny i jako materiál k samostudiu Možnosti využití: promítání, práce jednotlivců nebo dvojic u PC, vytištění pracovního listu
Pokud není uvedeno jinak, použitý materiál je z vlastních zdrojů autora	

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Předškolní období

Charakteristika období

- období od 3. - 6. roku
- první tvarová proměna postavy (prodlužuje se krk, končetiny, zvýrazňuje se krk, pas...)
- naprostou většinu času vyplní dítě hrou

Motorický vývoj:

- změny nejsou tak prudké jako v předchozích dvou obdobích
- rozvíjí se dovednosti k větší dokonalosti
- umí utíkat, skákat, házet míčem, lézt po žebříku
- ve 4 letech nakreslí lidskou postavu v podobě tzv. **HLAVONOŽCE** (viz obrázek níže)
- v 5 letech má postava již všechny náležitosti: hlavu, trup, končetiny, ústa, oči a nos

Řeč

- prudký rozvoj slov. zásoby (na začátku obd. okolo 1000 slov, na konci používá asi 6000 slov)
- posun od jednoduchých vět k složitým souvětím
- umí říkat básničky, zpívá písničky, vypráví pohádky
- mizí dětská „patlavost“, řeč se stává zřetelnou
- typické jsou nekonečně se opakující otázky: „A proč?“
- častá komunikace a čtení pohádek dítěti rozvíjí řeč, slovní zásobu, fantazii
- více než 50% sdělení dítěte je egocentricky zaměřeno
- děti sice spolu komunikují, ale není to dialog
- ve skutečnosti jsou to dva faktické monology (jedno dítě čeká, až druhé domluví, pak mluví, ale o něčem jiném)

Ukázka egocentrické řeči (Říčan, Cesta životem, s. 125)

Rozhovor dvou dětí ve věku kolem čtyř let:

Petr: „Co budeme mít dnes k obědu?“

Věra: „Už budou prázdniny.“

Petr: „Asi bramborovou kaši a karbanátky.“

Věra: „Půjdeme s maminkou koupit plavky.“

Petr: „A maminka uvaří pudink.“

Věra: „Pojedeme k moři, do Bulharska.“

Psychický a sociální vývoj

- zvyšování separace od matky
- větší zájem o sebe i okolí
- hraje si samo i ve skupině
- paralelní hra se mění v hru společnou (př: hrají si na pískovišti a půjčují si hračky)
- přidává se kooperativní hra (spolupráce, rozdělení úkolů)
- časté jsou námětové hry (na celníky a zloděje, na obchod)
- lze pozorovat soupeření a rozlišování mužské a ženské role (rozdíly v hračkách, oblékání)

- ve hře se může vyskytnout tzv. **imaginární společník**
 - děti si ho vymyslí, dají mu jméno
 - komunikují a hrají si s ním
 - obavy rodičů - příznak duševní choroby?
 - je to však přirozený jev
 - **signalizuje nedostatek dětské společnosti**
- osvojování norem chování (odměny a tresty)
- dítě dodržuje normy hlavně v přítomnosti dospělých, zejména rodičů: dobré je to, co rodiče schválili, opak je špatný
- vlivem dospělých se objevuje **první forma svědomí**

Jak se projevuje první forma svědomí?

- uvědomuje si své provinění
- není schopno zohlednit motiv činu
(Př: jak náhodně rozbitá hračka, tak i na zem schválně hozená je stejně závažným činem)
- pozor na vzbuzování pocitů hříšnosti
- to vede k pocitům viny a k vývoji v nesnášenlivého mravokárce

- živá představivost
- stížnosti rodičů, že si vymýšlí a lže
- dítě si jen domýšlí informace pomocí fantazijní konstrukce, které mu chybí
- jsou to smyšlenky, nikoli lež, nazývají se **KONFABULACE**

Kognitivní vývoj (vývoj myšlení)

- **vyvozuje závěry v závislosti na vnímání** (chybí schopnost logických operací-viz. přelévání vody do jiné nádoby, placka z plastelínové kuličky)
- umí počítat zhruba do deseti
- **situační logika** (nerozlišuje předměty dle pojmové kategorie, např. nádobí, potraviny, ale orientuje se dle vztahů vytvořených na základě zkušenosti; př: hrneček a houska k sobě logicky patří, jelikož se objevují společně při snídani)

Druhy myšlení:

- **a) egocentrické**

- vše vztahuje k sobě a poměřuje jen ze svého pohledu
- nechápe, že někdo může něco vidět odlišně
- diví se, když někdo nerozumí souvislostem v jeho vyprávění

Druhy myšlení:

▪ b) antropomorfické

- dítě polidšťuje všechny neživé předměty a jevy (stromy, zvířata, hvězdy...)
- předpokládá, že ony myslí, cítí, hněvají se...

Př: hrneček se zlobí; stůl je zlý, protože mě bouchl; maminka vaří autu benzín; sluníčko svítí, protože je hodné; ALE: sníh leží, asi je nemocný (výrok šestiletého dítěte), je sice antropomorfismus, ale již snaha o vtip

Druhy myšlení:

▪ c) magické

- dítě neumí rozlišit mezi přáním a činem
- to může vést k silným pocitům viny v okamžiku, kdy si v návalu zlosti přeje něco zlého, a ono se to náhodou vyplní (smrt vrstevníka)
- pokud si přeje něco pozitivního, a vyplní se to, pak mívá pocity mocného kouzelníka

Vnímání smrti

- uvažuje o ní často (záhada a bojí se jí)
- chápe ji jako pobyt v hrobě zaživa
- pociťuje ji jako bezmocnost, nehybnost a samotu
- je pro něj ohrožením nějakými zlými bytostmi
- **nechápe ji však jako něco definitivního, co nelze odestát**
- proto doopravdy netruchlí

Otestuj si své znalosti. Vyber správnou odpověď:

1. Imaginárního společníka si dítě vytváří:

- a)** jen když je fyzicky trestáno
- b)** má-li nedostatek společnosti
- c)** má-li bujnou fantazii
- d)** má-li sklony k psychické poruše

2. První forma svědomí u dítěte znamená, že:

- a)** umí zohlednit již motiv činu
- b)** neumí ještě zohlednit motiv činu
- c)** rozpozná motiv činu, ale bojí se ho autoritě říci
- d)** rozpozná motiv činu, ale dovolí si ho sdělit jen vrstevníkovi

Otestuj si své znalosti. Vyber správnou odpověď:

3. Konfabulace je, když:

- a) dítě chorobně lže, což je nutné léčit
- b) si dítě vymýšlí různé nesmysly, aby pobavilo své okolí
- c) si dítě domýšlí informace, které mu chybí
- d) dítě s rodiči přestává komunikovat

4. Egocentrické myšlení dítěte je takové, když:

- a) se snaží svému okolí jen ubližovat
- b) nesnáší své okolí a je zamilováno pouze do sebe
- c) si hledá k sobě rovné vrstevníky, které by ho v ničem nepřekonali
- d) vše poměřuje jen ze svého pohledu

Otestuj si své znalosti. Vyber správnou odpověď:

5. Antropomorfické myšlení je, když:

- a)** dítě polidšťuje neživé předměty
- b)** se dítě zajímá o látky všeho druhu
- c)** je přesvědčeno o svých nadpřirozených schopnostech
- d)** se musí rodiče i vrstevníci soustředit jen na něj

6. Magické myšlení je, pokud dítě:

- a)** věří, že neživé předměty žijí
- b)** věří, že jeho přání se mohou stát skutečností
- c)** věří, že jeho rodiče nikdy neumřou
- d)** věří, že jeho rodiče jsou spojeni s temnými silami

Otestuj si své znalosti. Vyber správnou odpověď:

7. Jak dítě vnímá smrt?

- a) jako něco, co nelze odestát
- b) jako něco, co člověka potká vícekrát za život
- c) jako něco, co postihuje jen zlé lidi
- d) jako něco, co není definitivní, člověk žije dál v samotě, nehybně
- e) jako něco, co se týká jen starých lidí

Zdroje:

- ČÁP, Jan, MAREŠ, Jiří. Psychologie pro učitele. 1. vyd. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-463-X
- DOLEŽALOVÁ, Ladislava, VLKOVÁ, Marie. Občanský a společenskovední základ. 1. vyd. Kralice na Hané: Computer Media, s. r. o., 2010. ISBN 978-80-7402-060-5
- FÜRST, Maria. psychologie. Olomouc: Votobia, 1997. ISBN 80-7198-199-0
- LANGMEIER, Josef, KREJČÍŘOVÁ, Dana. Vývojová psychologie. 2. vyd. Praha: Grada Publishing, a. s., 2006. ISBN 80-247-1284-9
- KOL.AUTORŮ:Občanský a společenskovední základ. 1. vyd. Brno: Computer Press, a. s., 2009. ISBN 978-80-251-2631-8
- NAKONEČNÝ, Milan. Encyklopedie obecné psychologie. 1. vyd. Praha: Academia, 1998. ISBN 80-200-0625-7
- ŘÍČAN, Pavel. Cesta životem. 2. vyd. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-829-5